

Sygn. akt I ACa 1110/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Górczanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Teresa Rak SSA Zbigniew Ducki
Protokolant:	st. prot. sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. S. i M. S.

przeciwko Hotel (...) Spółce Akcyjnej w T.

o uchylenie uchwały

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Gospodarczego w Krakowie

z dnia 5 czerwca 2013 r. sygn. akt IX GC 3/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1110/13

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 listopada 2013 r.

Powodowie A. S. i M. S. domagali się uchylenia uchwały nr (...) walnego zgromadzenia akcjonariuszy Hotel (...) spółki akcyjnej w T. z dnia 28 listopada 2013r., w przedmiocie wyboru M. M. (1) na członka Rady Nadzorczej spółki. Powodowie zarzucili, iż przedmiotowa uchwała narusza postanowienia statutu spółki, który przewiduje wybór członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania grupami podczas gdy tego trybu nie zachowano, a nadto miała na celu pokrzywdzenie powodów, którzy utracili szansę na wybór własnego kandydata, oraz godzi w interes spółki.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana Hotel (...) spółka akcyjna w T. wniosła o oddalenie powództwa zarzucając, że zaskarżona uchwała została podjęta w drodze głosowania, w ramach którego wszyscy akcjonariusze stworzyli jedną grupę. Zaprzeczyła też, by podjęcie uchwały krzywdziło powodów, jako że żaden z akcjonariuszy nie dysponuje ilością głosów wystarczającą do utworzenia grupy. Spółka natomiast nie może funkcjonować bez organu.

Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2013r. Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział IX Sąd Gospodarczy uchylił uchwałę nr (...) Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy Hotel (...) spółki akcyjnej w T. z dnia 28 listopada 2012 r. i zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 2377 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

Sąd Okręgowy podał, że w dniu 28 listopada 2012r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie akcjonariuszy pozwanej spółki, na którym podjęto szereg uchwał, w tym uchwałę nr (...), w wyniku której na członka Rady Nadzorczej wybrany został M. M. (1). Głosowanie nad uchwałą odbyło się na zasadach ogólnych, po tym, jak przewodniczący zebrania zarządził głosowanie grupami i ogłosił przerwę w celu utworzenia grup. Do utworzenia grup nie doszło. Statut pozwanej spółki przewiduje wybór członków RN w drodze głosowania grupami.

Sąd podkreślił, że akcjonariusze pozwanej spółki ustalili zgodnie poprzez przyjęcie w statucie, że wybór na członka Rady Nadzorczej następuje w drodze głosowania grupami, niezależnie od art.385 k.s.h., który przewiduje niezależnie od treści statutu prawo akcjonariuszy każdej spółki mogą do domagania się przeprowadzenia wyboru członka Rady Nadzorczej poprzez głosowanie grupami, o ile reprezentują co najmniej 20% kapitału akcyjnego. Sąd wskazał, że w pozwanej spółce możliwość wyboru członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania grupami przekształcona została wolą akcjonariuszy w obowiązek takiego wyboru. Oprócz powyższego uregulowania statut spółki nie wprowadza żadnych dodatkowych postanowień co do procedury wyboru, która miałyby zostać zastosowana. Skoro zatem akcjonariusze nie wprowadzili żadnych indywidualnych rozwiązań (do czego byliby uprawnieni na podstawie art.385 § 2 k.s.h.), to należy zastosować procedurę przewidzianą w art.385 k.s.h.. Oznacza to, że Przewodniczący Zgromadzenia prawidłowo zarządził przerwę w celu utworzenia grupy i po przerwie prawidłowo przystąpił do ustalenia, czy została utworzona grupa. Jednakże za wadliwe Sąd Okręgowy uznał stwierdzenie, że utworzona została jedna grupa składająca się z wszystkich akcjonariuszy. Nie można bowiem w taki sposób wyklądać przepisu art.385 k.s.h., że ogół akcjonariuszy tworzy grupę. Przy takiej wykładni, art.385 k.s.h. o takiej treści byłby zbędny, bo należałoby uznać, że każde głosowanie jest „głosowaniem grupami”. Ww. wykładnia jest także sprzeczna z celem wprowadzenia do porządku prawnego art.385 k.s.h., czyli uniemożliwienia wyboru Rady Nadzorczej w całości przez większość akcjonariuszy, z pominięciem interesów mniejszości, o ile mniejszość ta reprezentuje relatywnie znaczną ilość akcji (minimum 20%).

Sąd pierwszej instancji nie zgodził się ze stanowiskiem strony pozwanej, że akceptacja stanowiska powodów oznacza nieuzasadnione naruszenie podstawowej zasady obowiązującej w spółkach kapitałowych, czyli prawa większości do podejmowania określonych uchwał. Wynika to bowiem z istoty funkcji i roli Rady Nadzorczej, który to organ przede wszystkim kontroluje bieżącą działalność spółki. Oczywiście jest, że podstawowe obowiązki kontrolne w zakresie najważniejszych kwestii są przedmiotem obrad zgromadzeń akcjonariuszy, w których może uczestniczyć każdy akcjonariusz niezależnie od ilości posiadanych akcji. Ale z istoty rzeczy zgromadzenie akcjonariuszy nie jest w stanie w sposób cykliczny i bieżący kontrolować działalności spółki. Dla tej bieżącej kontroli powołuje się stały organ w postaci RN (art. 382 § 1 k.s.h.). Zrozumiałe jest zatem, że ustawodawca wprowadził dodatkowe uprawnienia dla akcjonariuszy mniejszościowych, zapewniający im realny wpływ na funkcjonowanie ww. organu. Strona pozwana powoływała argument naruszenia przepisów prawa poprzez brak Rady Nadzorczej, jednakże zdaniem Sądu za taką odpowiedzialnymi są tylko akcjonariusze większościowi, którzy doprowadzili do takiego stanu. Sąd zwrócił uwagę, na rozkład głosów w głosowaniach nad uchwałami nr (...) i (...), na mocy której ustalono, że Rada Nadzorcza będzie liczyła 3 członków, to zaś generuje taką ilość głosów niezbędną do wyboru członka Rady Nadzorczej, która sprawia, że akcjonariusze mniejszościowi nie są w stanie stworzyć grupy. Zdaniem Sądu wystarczyło na ww. zgromadzeniu zmienić uchwałę nr (...) i zwiększyć skład Rady Nadzorczej do pięciu członków, a wówczas powodowie byliby w stanie stworzyć grupę i wybrać swojego przedstawiciela do Rady Nadzorczej, a pozostali członkowie zostaliby wybrani w głosowaniu zwykłym lub też utworzyłaby się kolejna grupa. Dlatego akcjonariusze po ustaleniu, że nie doszło

do utworzenia żadnej grupy winni byli odstąpić od głosowania nad wyborem członka Rady Nadzorczej na ww. zgromadzeniu (art.385 § 7 k.s.h.) lub zmienić ilość członków Rady N co umożliwiłoby stworzenie grupy.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał zaskarżoną uchwałę za sprzeczną ze statutem spółki, gdyż nie można uznać, aby M. M. został wybrany na członka RN w głosowaniu grupami, a ponadto została ona podjęta w celu pokrzywdzenia powodów, którzy wskutek zastosowanej procedury zostali pozbawieni jakiegokolwiek wpływu na funkcjonowanie Rady Nadzorczej. Według Sądu oznacza to też działanie na szkodę spółki, co Sąd upatruje w tym, że w spółce, w której układ głosów rozkłada się w proporcjach 55/45 bieżąca kontrola działalności takiej spółki powinna być realizowana przez Radę Nadzorczą, której członkowie mają poparcie ogółu lub przynajmniej znaczącej większości akcjonariuszy, a nie tylko tych akcjonariuszy, którzy tworzą zwykłą większość.

Wobec powyższego Sąd na podstawie art.422 § 1 k.s.h. uchylił zaskarżoną uchwałę. O kosztach Sąd orzekł na podstawie art.98 § 1 i 3 k.p.c. Na koszty procesu złożyły się kwota 2.000 zł tytułem opłaty od pozwu, 360 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości stawki minimalnej, którą to stawkę Sąd zastosował biorąc pod uwagę charakter sprawy i nakład pracy pełnomocnika i kwota 17 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła strona pozwana Hotel (...) Spółka Akcyjna w T., zaskarżając go w całości i zarzucając mu sprzeczność ustaleń faktycznych będących podstawą rozstrzygnięcia z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym polegającą na przyjęciu przez Sąd pierwszej instancji iż:

1. wybór członków Rady Nadzorczej Spółki nie odbył się w trybie głosowania grupami, podczas gdy - jak Sąd pierwszej instancji sam ustalił - Przewodniczący Zgromadzenia zarządził przerwę celem utworzenia grupy i po przerwie okazało się iż została utworzona jedna grupa przez wszystkich akcjonariuszy,
2. akcjonariusze mniejszościowi - powodowie - pozbawieni zostali możliwości wpływu na wybór członków Rady Nadzorczej Spółki, podczas gdy w pozwanej Spółce nie ma akcjonariuszy większościowych, którzy mogliby przegłosować pozostałą mniejszość, a co za tym idzie, do przegłosowania uchwał większość tworzą właśnie akcjonariusze mniejszościowi;
3. zaskarżona uchwała stanowi działanie na szkodę Spółki, ponieważ zdaniem Sądu pierwszej instancji w Spółce układ głosów rozkłada się w proporcjach 55/45, a zdaniem Sądu bieżąca kontrola działalności takiej spółki powinna być realizowana przez Radę Nadzorczą, której członkowie mają poparcie ogółu lub przynajmniej większości akcjonariuszy, mimo że w spółce każdy z osobna akcjonariusz jest akcjonariuszem mniejszościowym, a wskazane wyżej proporcje Sąd pierwszej instancji wydaje się ustalać wyłącznie na podstawie głosowania nad zaskarżoną uchwałą, a nie zwrócił Sąd uwagi na zupełnie inne ukształtowanie proporcji głosowania nad innymi uchwałami np. nr (...), (...), nadto Sąd pierwszej instancji w żaden sposób nie uzasadnił, dlaczego jego zdaniem wola zwykłej większości akcjonariuszy jest niewystarczająca dla ustanowienia składu Rady Nadzorczej i stanowi działanie na szkodę Spółki.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana Spółka wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej pozbawiona jest uzasadnionych podstaw.

W szczególności brak jest podstaw do kwestionowania stanowiska Sądu Okręgowego, iż wybór członków Rady Nadzorczej Spółki zaskarżoną uchwałą nie odbył się w trybie głosowania grupami, co stanowi naruszenie postanowień statutu Spółki. Postanowienie § 28 pkt 4 statutu pozwanej Spółki stanowi bowiem, że członków Rady Nadzorczej wybiera Walne Zgromadzenie w drodze głosowania oddzielnymi grupami. Instytucja ta służy ochronie praw

akcjonariuszy mniejszościowych przez zapewnienie im wpływu na skład rady nadzorczej. Umożliwia bowiem akcjonariuszom, którzy utworzą grupę, możliwość wyboru swojego przedstawiciela do rady nadzorczej, co byłoby niemożliwe w wypadku wyboru na zasadach ogólnych (art. 385 § 1 i 2 k.s.h.). Należy zwrócić uwagę, że realizacja prawa do wyboru odrębnymi grupami wymaga podjęcia stosownych działań przygotowawczych, co wynika z treści art. 385 k.s.h., regulującego sposób tworzenia grup, które będą mogły dokonać wyboru członków rady oraz sposób wyboru członków rady, których nie będzie można wybrać w drodze głosowania grupami (§ 5, 6 i 9). Ma bowiem rację Sąd Okręgowy wskazując, że w braku szerszych uregulowań sposobu przeprowadzania przedmiotowego głosowania w statucie, stosuje się procedurą określoną w art. 385 k.s.h.

Należy także zgodzić się z Sądem pierwszej instancji, że przedmiotowa procedura, to procedura głosowania oddzielnymi grupami a nie głosowania oddzielną grupą. Oznacza to więc podjęcie oprócz działań o charakterze technicznym, także działań powodujących utworzenie grup w celu wyboru członków rady nadzorczej, a nie wyłącznie jednej grupy. „Dopiero w sytuacji, gdyby okazało się, że oprócz jednej grupy nie można utworzyć innych, to w drodze podjętej uchwały przez jedyną grupę (nawet jednoosobową) może dojść do wyboru jednego członka rady ze skutkiem, o którym mowa w art. 385 § 8 k.s.h., czyli wygaśnięciem mandatów członków poprzedniej kadencji. Są to więc dwie różne sytuacje. Jeżeli więc poza jedną grupą akcjonariusze nie skorzystają z praw, które daje art. 385 § 5 k.s.h., będą mogli wybierać pozostałych członków rady nadzorczej w drodze głosowania, w którym uczestniczą in corpore wszyscy akcjonariusze, których głosy nie zostały oddane przy wyborze grupami (art. 385 § 6 k.s.h.)”. (tak: A. Kidyba „Komentarz do art.301-633 Kodeksu Spółek Handlowych Lex/El 2013). Zatem dopiero jeżeli grupy tworzone w celu wyboru członków rady nie obsadzą wszystkich mandatów przewidzianych dla członków rady, obsadza się je w drodze wyboru, w którym uczestniczą wszyscy akcjonariusze, niegłosujący przy wyborze grupami.

Powyższe wskazuje, iż nie wystarczy poprzestanie na zarządzeniu przez Przewodniczącego zgromadzenia przerwy w celu utworzenia grup, należy bowiem podjąć działania, które utworzenie grup przez akcjonariuszy umożliwią. Grup powinno być tyle, ile miejsc należy obsadzić. Dla każdej z grup należy przygotować odrębną listę obecności (art. 410 k.s.h.), zapewnić pomieszczenia dla zebrania się grup, przeprowadzenie wyborów przez każdą z grup, powołanie przewodniczącego zebrania danej grupy, powołanie komisji skrutacyjnej oraz zapewnić udział notariusza w obradach każdej z grup w celu sporządzenia protokołu. Należy zmobilizować akcjonariuszy do utworzenia grup, bowiem powinno im zależeć na zapewnieniu wprowadzenia do rady osób, które będą dbały o ich interesy. Nie można przyjąć, że nieutworzenie żadnej grupy jest równoznaczne z powołaniem jednej grupy obejmującej wszystkich akcjonariuszy. Trafnie Sąd Okręgowy zauważa, że takie rozwiązanie niweczyłoby w ogóle sens procedury głosowania grupami.

Skoro zatem na zgromadzeniu akcjonariuszy w dniu 28 listopada 2012 r. nie doszło do utworzenia ani jednej grupy, należało od wyboru członków rady nadzorczej odstąpić. Wynika to wprost z treści § 7 art. 385 k.s.h. Przeprowadzenie głosowania, w którym uczestniczą wszyscy akcjonariusze bez uprzedniego utworzenia choćby jednej grupy i wyboru jednego członka rady nadzorczej, stanowi naruszenie procedury określonej w postanowieniu § 28 statutu Spółki.

Wskazać należy, że w myśl art. 422 § 1 k.s.h. zaskarżeniu podlegają uchwały walnego zgromadzenia sprzeczne ze statutem bądź dobrymi obyczajami i godzące w interes spółki lub mające na celu pokrzywdzenie akcjonariusza. Tak więc uchwała podlega skutecznemu zaskarżeniu jeśli spełnione są łącznie następujące warunki: 1) albo uchwała jest sprzeczna z umową spółki i równocześnie godzi w interesy spółki; 2) lub uchwała jest sprzeczna z umową spółki mając na celu pokrzywdzenie akcjonariusza; 3) albo uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i godzi w interesy spółki 4) lub uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza. Może bowiem zdarzyć się uchwała, która godzi w interesy spółki lub ma na celu pokrzywdzenie akcjonariusza ale równocześnie nie narusza dobrych obyczajów, lub też przy naruszeniu dobrych obyczajów nie jest krzywdząca dla spółki ani akcjonariusza.

Należy zgodzić się z Sądem Okręgowym, że zaskarżona uchwała, oprócz naruszenia postanowień statutu spółki ma na celu pokrzywdzenie akcjonariuszy. Pokrzywdzenie akcjonariusza ma miejsce, gdy w wyniku podjęcia uchwały jego pozycja w spółce zmniejsza się, co może wiązać się z pogorszeniem jego sytuacji udziałowej bądź osobistej. Pokrzywdzenie akcjonariusza może nastąpić również w sferze jego interesów pozamajątkowych związanych z funkcjonowaniem spółki. (wyrok SN z dnia 17 czerwca 2010 r., III CSK 290/09, OSNC-ZD 2011, nr 1, poz. 10.

Uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy może być uznana za krzywdzącą akcjonariusza zarówno wówczas, gdy cel pokrzywdzenia istnieje w czasie podejmowania uchwały, jak i wtedy, kiedy taki cel nie jest zakładany przy jej podejmowaniu, jednak treść uchwały jest taka, że jej wykonanie doprowadziło do pokrzywdzenia akcjonariusza (postanowienie SN z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 537/03, Biul. SN 2004, nr 10, s. 9). Nawet jeśli uchwała nie została podjęta w celu pokrzywdzenia, ale pokrzywdzenie mimo to wystąpiło, art. 422 k.s.h. ma zastosowanie (J. Okolski, D. Wajda, Rządy większości a ochrona akcjonariuszy mniejszościowych, PPH 2005, nr 6, s. 7). Przedmiotowa uchwała podjęta z pominięciem głosowania grupami nad wyborem członka rady nadzorczej, oznacza pokrzywdzenie powodów jako akcjonariuszy, bowiem zostali oni pozbawieni wpływu na wybór składu rady nadzorczej. Skoro zatem wystąpiły łącznie dwie z wymienionych wyżej przesłanek, uchwała podlega uchyleniu. W tej sytuacji rozważania co do godzenia uchwały w interesy spółki są zbędne.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej jako nieuzasadnioną, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w myśl zasady odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. i § 11 ust. 1 pkt 21 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt. 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U nr 163 poz. 1348 z późn. zm.)